

Profesor Thomas Hylland Eriksen obdržel čestný doktorát Univerzity Karlovy

Jeden z nejznámějších a nevlivnějších sociálních antropologů posledních dekád, profesor antropologie univerzity v Oslu, Thomas Hylland Eriksen, obdržel 22. září 2021 ve velké aule Karolina z rukou rektora čestný doktorát Univerzity Karlovy. Podnět k udělení tohoto čestného ocenění vzešel u Ústavu etnologie Filozofické fakulty UK.

Thomas Hylland Eriksen se narodil 6. února 1962 v norském Oslu. Středoškolské představy o dráze spisovatele či ekologického aktivisty vzaly se vstupem na univerzitu za své a Thomas Eriksen se naplno ponořil do studia hned tří oborů najednou – filosofie, sociologie a antropologie. Právě poslední zmíněná disciplína se v jeho širokém záběru posléze dostala do popředí a v roce 1987 získal Thomas Eriksen v tomto oboru na Univerzitě v Oslu magisterský, v roce 1991 pak doktorský titul. Roku 1995, ve svých 33 letech, byl na téže univerzitě jmenován profesorem a získal akademický post na katedře sociální antropologie, kde působí dodnes.

Do povědomí široké akademické obce vstoupil již v roce 1993 vydáním publikace *Ethnicity and Nationalism*, věnované dějinám studia etnicity a nacionalismu v antropologii a příbuzných disciplínách. Kniha se záhy stala jednou z nejcitovanějších prací věnovaných dané tematicce, vyšla od té doby v několika reedicích a byla přeložena do řady jazyků, včetně češtiny (2011). Podobný ohlas, překračující výrazně hranice oboru i akademické obce, vzbudil záhy svým úvodem do sociální a kulturní antropologie *Small Places – Large Issues* (1995), který je dnes – v dalších a dalších

vydáních – jedním z nejpoužívanějších a nejprekládanějších úvodů do disciplíny (česky 2008, pod názvem *Sociální a kulturní antropologie*). Jistým – neměně úspěšným – pendantem této práce se pak v roce 2001 staly *Dějiny antropologie (A History of Anthropology)*, které Eriksen sepsal společně s Finn Sivert Nielsenem.

Své první terénní výzkumy realizoval T. H. Eriksen od konce osmdesátých let minulého století na Trinidadu a Mauriciu, kde se věnoval politice identit, procesům globalizace a multikulturnímu soužití (1988, 1992, 1998). Právě problematika globalizace a propojujícího se světa se stala další doménou, ve které Eriksen rozvinul svůj badatelský um (2007). A v tomto případě již nešlo jen o práce a výstupy akademické – Eriksen se systematicky zapojoval rovněž do veřejných diskusí spojených s uvedenými tématy. Svě angažmá ve veřejné diskusi přitom chápal jako jednu ze zodpovědností, ne-li přímo povinností společenskovědního badatele. Nakolik se přitom vždy snažil o kultivaci veřejné debaty odborným potenciálem vlastní disciplíny, natolik vždy také usiloval o to, aby antropologie brala vědomě a cíleně v potaz aktuální a ožehavá témata současnosti a vyjadřovala se k nim. Pro kolegy i širokou veřejnost se díky tomuto úsilí stal jednou z nejznámějších veřejných tváří socio-kulturní antropologie. Zároveň se však nezapomínal obracet i do vlastních řad; ve své knize *Engaging Anthropology* (2006), určené odbornému publiku, ukazuje právě možnosti využívání odborného vědění při řešení celospolečenských problémů. Pro mnohé se touto setrvalou snahou o udržování kontaktu s otázkami současného světa stal T. H. Eriksen vzorem moderního akademika.

Celosvětový úspěch jeho prací, mezi nimiž dominují ty, věnované problematice kolektivních identit v nejrozmanitějších polohách, společně s jeho veřejným působením, učinily z Eriksena jednoho z nejznámějších antropologů své generace. Na rodném kontinentě tuto pozici stvrdila volba členů *Evropské asociace sociálních antropologů* (EASA), která jej v roce 2015 vynesla do pozice prezidenta této organizace a na následující dvě léta z něj učinila klíčovou postavu evropské sociokulturní antropologie. Po skončení mandátu profesor Eriksen působil další dva roky jako viceprezident asociace.

T. H. Eriksen je autorem více než dvaceti knih, přeložených do více než třiceti jazyků. Z této plejády bylo do češtiny přeloženo šest monografií (viz níže), z nichž některé se již dočkaly druhých i dalších vydání; vedle toho u nás již ve dvou

vydáních (2020, 2021) vyšla též původní práce *Etnické skupiny, hranice a identity*, jejímž je spoluautorem. Za zmínku pak jistě stojí i publikace *Ethnic Groups and Boundaries Today* (2019), shrnující vývoj tematizace etnicity v posledním půlstoletí, kterou T. H. Eriksen uspořádal společně s nížepodepsaným ředitelem Ústavu etnologie FF UK Markem Jakoubkem. Všechny tyto publikace přitom provázely příznivé odborné ohlasy i komerční nakladatelský úspěch. I když recepce Eriksenovy tvorby u nás se zdaleka neomezuje na překladové práce, má Eriksen také díky uvedeným pracím v České republice početnou čtenářskou obec, sahající daleko za hranice akademických kruhů. Prostřednictvím svých publikací, ale i opakovaných veřejných přednášek a diskusí, účasti na konferencích a dalších akcích, jakož i jako školitel našich studentů v rámci výměnných programů tak

T. H. Eriksen již řadu let pomáhá formovat antropologický, respektive šířeji sociálněvědní diskurs v naší zemi.

Třebaže profesní kariéra T. H. Eriksena je ještě v plném běhu a je zřejmé, že mnohého se od něj teprve dočkáme, porce odvedené práce je v jeho případě zcela mimořádná. Dokládá to bezpočet odborných příspěvků všech typů a žánrů, do tisíců jdoucí citace jeho děl, množství mezinárodních *keynote lectures*, obdržených ocenění a členství v odborných či edičních radách. Profesor Eriksen zásadním způsobem přispěl k pokroku antropologického diskurzu na řadě rovin, od studia etnicity a nacionalismu, přes problematiku politiky identit a multikulturalismu až po rozvoj v oblasti teorie a dějin disciplíny. Zároveň je jednou z nejvýraznějších tváří sociální a kulturní antropologie, která přispívá do celospolečenských diskusí současného světa. Jedná se o jednoho z nejvýznamnějších představitelů oboru v evropských i světových souvislostech. Čestný doktorát Univerzity Karlovy je plně zaslouženým oceněním jeho díla.

Marek Jakoubek

marek.jakoubek@ff.cuni.cz

Překlady prací T. H. Eriksena do češtiny a slovenštiny

Eriksen, Thomas Hylland –Velinger, Jan. 2021. „Pandemie nás zpomalila, teď do doháníme. Třeba nám časem dojde, že dělat všeho méně není špatný nápad“ [rozhovor]. Přeložila Zuzana Válková. *Forum, Magazín Univerzity Karlovy*. Dostupné z <https://smalltalk.ff.cuni.cz/2021/09/30/>

pandemie-nas-zpomalila-ved-to-dohanimе-treba-nam-casem-dojde-ze-delat-vseho-mene-neni-spatny-napad/ [cit. 2022-28-2].

Eriksen, Thomas Hylland. 2020. *Doba horúca: antropológia v horizonte zrýchlených zmien*. Banská Bystrica: Laputa/Literárna bašta. Přeložil Milan Zvada.

Eriksen, Thomas Hylland. 2020. „Příležitosti otevřeného okna po pandemii.“ *Přítomnost* 19. 7. 2020. Dostupné z <https://www.pritomnost.cz/2020/07/19/prilezitosti-otevreneho-okna-po-pandemii/> [cit. 2022-28-2].

Eriksen, Thomas Hylland. 2020. „Pandemie globální, neviditelná, prohlubuje nerovnost a vytváří ji sama globalizace i ekonomický růst.“ *Přítomnost* 19. 7. 2020. Dostupné z <https://www.pritomnost.cz/2020/07/19/pandemie-globalni-neviditelna-prohlubuje-nerovnost-a-vytvari-ji-sama-globalizace-i-ekonomicky-rust/> [cit. 2022-28-2].

Eriksen, Thomas Hylland – Novotný, Roman. 2019. „Společnost se přehřívá. Lidé chtějí zpomalit“ [rozhovor]. *Zprávy z MUNI* 16. 4. 2019. Dostupné z <https://www.em.muni.cz/veda-a-vyzkum/11600-eriksen-spolecnost-se-prehriva-lide-chteji-zpomalit> [cit. 2022-28-2].

Eriksen, Thomas Hylland. 2015. „Role antropologie v přehřívajícím se světě.“ *Journal of Culture* 2/2015: 2–6. Přeložila Zdenka Sokolíčková.

Eriksen, Thomas Hylland. 2016. „Epistemologický status konceptu etnicity.“ Pp. 109–122 in Marek Jakoubek (ed.): *Teorie etnicity. Čítanka textů*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). Přeložil Marek Jakoubek.

- Eriksen, Thomas Hylland. 2016. „Veřejná antropologie ve 21. století, s některými příklady z Norska.“ *Český lid* 103, 2016, 1: 37–50.
- Eriksen, Thomas Hylland. 2015. *Odpady. Odpad ve světě netušených vedlejších účinků*. Brno: Doplněk. Přeložila Daniela Zounková.
- Eriksen, Thomas Hylland. 2011. *Etnicita a nacionalismus. Antropologické perspektivy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). Přeložil Marek Jakoubek a kol.
- Eriksen, Thomas Hylland. 2010. *Syndrom velkého vlka. Hledání štěstí ve společnosti nadbytku*. Brno: Doplněk. Přeložila Daniela S. Zounková.
- Eriksen, Thomas Hylland. 2008. *Sociální a kulturní antropologie. Příbuzenství, národnostní příslušnost rituál*. Praha: Portál. Přeložila Hana Loupová.
- Eriksen, Thomas Hylland. 2006. *Antropologie multikulturních společností. Rozumět identitě*. Praha: Triton.
- Eriksen, Thomas Hylland. 2005, 2009, 2012, 2018. *Tyranie okamžiku*. Brno: Doplněk. Přeložily Daniela Zounková a Miluše Juříčková.